

Verslag Algemeen Overleg Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen, 30-11-2016

Aan het debat namen deel PvdA (Marith Volp) VVD (Ybeltje Berckmoes), CDA (Hanke Bruins Slot), D66 (Vera Bergkamp), SP (Renske Leijten), SGP (Roelof Bisschop), ChristenUnie (Carla Dik-Faber).

Op de agenda stonden de voortgangsrapportage MO en BW van 5 juli 2016, de brief over zorg bij (onbedoelde) zwangerschappen en de brief over de stand van zaken van de uitvoering van de motie Bergkamp/Koser Kaya over een integraal verbeterplan voor kwetsbare jongeren die geen opleiding volgen en inkomen en/of vast woonadres hebben.

De SGP constateerde eenvoudig dat dakloze mensen in Nederland van het kastje naar de muur gestuurd blijven worden vanwege de toepassing van regiobinding. Wat gaat de staatssecretaris daaraan doen, vroeg hij. Daarnaast ging de SGP uitgebreid in op de situatie van Siriz en Fiom als landelijke organisaties die hulp bieden en adviseren bij (onbedoelde) zwangerschap.

D66 ging in op de meeste knelpunten die in de brieven van de FO, GGZNL, het PlatformGGZ en de RIBW Alliantie waren genoemd. De onduidelijkheid bij de toegang, de regiobinding, gebrek aan aansluiting 18-18+, onvoldoende woningen, de regels die voor mensen met meervoudige problematiek contraproductief uitvallen. De toon van de bijdrage was fel "Mensen worden gek van de ontoegankelijke hulpverlening bij de overheid". D66 wilde weten welke resultaten op de knelpunten geboekt gaan worden, geen antwoorden over de lopende processen.

De VVD noemde de belemmeringen voor instroom, doorstroom en uitstroom in MO en BW. Passende huisvesting is nodig. Dakloze en zorgbehoevende mensen raken verloren in de bureaucratische eisen van instanties. Aan de onderkant van de samenleving is de regelgeving veel te ingewikkeld, zo stelde de VVD. Op een vraag van D66 antwoordde zij dat de VVD pas tevreden is over resultaten als de staatssecretaris aan bezoekende delegaties uit het buitenland kan zeggen dat Nederland het beste beleid heeft voor deze groepen.

Het CDA sprak (naast waardering voor alle inzet bij de winteropvang nu) grote zorgen uit over de toename van het aantal dakloze mensen. Ook de ernstig zieke mensen en dementerende ouderen die aankloppen bij de nachtopvang noemde zij. Het CDA stelde een aantal vragen over het beoogde verdeelmodel voor BW. Zij waarschuwde voor de aanname dat een tekentafelmodel ook altijd werkt in de praktijk. Gezien de kwetsbare groepen waar het om gaat is grote zorgvuldigheid vereist. Hoe garandeert de staatssecretaris dat een nieuw verdeelmodel niet leidt tot grote problemen voor kwetsbare ggz cliënten? Ook stelde zij vragen over het generiek toezicht op gemeenten.

De SP schetste de samenhang tussen een aantal vraagstukken zoals het gebrek aan passende huisvesting, de noodzakelijke ontschotting bij de gemeenten, aanpak verwarde personen, wet verplichte ggz, Participatiewet met kostendelersnorm. Allemaal kwesties die een link hebben met de problemen van dakloze mensen en ggz cliënten. Kwesties die ook allemaal nog aangepakt moeten worden. Het is nog niet op orde bij gemeenten, de SP vindt het daarom onverstandig, nu de praktijk nog niet op orde is en de gemeenten daar hun aandacht voor nodig hebben, om nu al te gaan door-decentraliseren. Temporiseren is nodig. Het stelsel voor opvang en beschermd wonen zou zodanig op orde moeten zijn, zo stelde zij, dat een Wet Verplichte GGZ niet nodig zou moeten zijn.

De CU ging ook in op het woud aan regels dat voor kwetsbare groepen (ook tienermoeders en jongeren met LVB) verkeerd uitpakt. Ze vond ook dat het veel te lang duurt voordat de hulp en opvang op orde is in het gemeentelijk domein. Juist bij deze groepen kan het niet dat het zolang duurt. Mensen komen tussen wal en schip terecht. Is het aannemelijk dat kleine gemeenten in 2020

gereed zullen zijn om de opvang van dakloze mensen en beschermd wonen voor ggz cliënten uit te voeren, zo vroeg zij.

De PvdA noemde de stijging van het aantal dakloze mensen een zorgelijke ontwikkeling. Gemeenten zijn echter aan zet om hierop actie in te zetten. Over een nieuw verdeelmodel voor beschermd wonen gaf zij aan dat belangrijke opgebouwde voorzieningen niet afgebroken mogen worden vanwege een nieuw verdeelmodel. Ze vroeg ook nadrukkelijk naar de cijfers van gemeenten over de doelgroepen en wat er landelijk daarvan bekend is. De PvdA overhandigde de brochure 'Youth Rights, Right Now', dat door het FEANTSA Youth Network is ontwikkeld en door Humanitas OnderDakTwente voor Nederland is gemaakt, aan de staatssecretaris. De brochure is een handreiking voor dakloze jongeren gebaseerd op de geldende mensenrechten. De PvdA vroeg tevens naar de integrale hulp van gemeenten aan moeders met kinderen in de maatschappelijke opvang. Daarnaast stelde zij de vraag of de staatssecretaris het rapport van de Samenwerkende Inspecties Jeugd over 'Kwetsbare jongeren op weg naar zelfstandigheid'¹ met de VNG wil bespreken als advies voor de aanpak 18-18+.

In zijn antwoord heeft de staatssecretaris gezegd dat het moeilijk is om aan eenduidige gegevens te komen. Er zijn grote veranderingen gekomen – door de decentralisatie – in contractvormen en registraties. Hij is in overleg met de FO over de branche gegevens en zal deze in december aan de Kamer sturen. Hij gaat ook onderzoek laten doen naar het aantal dakloze mensen dat buiten slaapt. Hij was het eens met de Kamer over het feit dat het voor de gemeenten een worsteling is om integraal beleid te voeren. Hij onderschreef de stelling van de branches dat de randvoorwaarden in het sociale domein niet op orde zijn voor kwetsbare groepen. "Huisvesting is samen met begeleiding een cruciale voorwaarde om de transitie van Beschermd Wonen mogelijk te maken", zo zei hij. De staatssecretaris deed de toezegging om waar mogelijk het actieplan van Aedes, Federatie Opvang, GGZ Nederland, RIBW Alliantie, VNG en het Leger des Heils te zullen steunen. En de bereidheid daarbij om de kamer over de voortgang ervan te informeren.

De CU wilde weten wat de staatssecretaris **nu** gaat doen aan het feit dat mensen tussen wal en schip vallen? Martin van Rijn antwoordde dat de rol van het Rijk nu is om gemeenten te ondersteunen, best practices op te sporen en gemeenten van elkaar te laten leren. De CU en D66 vonden dat sterk onvoldoende.

De discussie spitste zich enige tijd toe op gemeenten die, in strijd met de wet, nog steeds regiobinding toepassen bij vragen om opvang of beschermd wonen. Martin van Rijn beloofde een (derde) onderzoek met mystery guests. De Kamerleden wilden echter veel duidelijker actie van het Rijk op dit punt. Het CDA vroeg hoe de staatssecretaris het generiek toezicht benut bij deze kwestie. Er is een escalatiemodel voor toezicht van het Rijk op de gemeenten, waarbij je verschillende stappen doorloopt. Het CDA vroeg daarom een overzicht van alle genomen stappen.

De staatssecretaris herkende de 'tocht door de instituties' die veel dakloze en andere zorgbehoevende mensen doormaken. Hij zei dit naar aanleiding van de vele opmerkingen over mensen die in de knoei komen door de vele ingewikkelde regels die juist voor mensen aan de onderkant van toepassing zijn (D66 refereerde ook aan het RTL4 programma 'The Amsterdam Project' dat dit treffend illustreert). Hij deed de toezegging om de door de Kamer gevraagde informatie over aantallen en over toezicht op regiobinding voor de Kerst aan de Kamer zal sturen. In antwoord op de vragen over integrale schuldhulp en over aansluiting 18-18+ zei Martin Van Rijn, dat

¹ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2016/11/28/kamerbrief-over-rapportage-kwetsbare-jongeren-op-weg-naar-zelfstandigheid>

gemeenten veel meer mogen en kunnen dan ze nu denken “maar ze moeten het nu ook echt gaan doen”.

Over de landelijke geschillencommissie voor de Landelijke Toegang MO en BW zei Martin van Rijn dat deze commissie in de eerste helft van 2017 in werking treedt. Hij deed de toezegging ten aanzien van de ontwikkeling van het verdeelmodel, dat hij met de VNG en BzK heel precies de gevolgen van een nieuw model in kaart zal brengen. Begin 2017 ontvangt de Kamer de uitwerking van de motie Bergkamp/Koser Kaya over integrale hulp aan kwetsbare jongeren.

De SP heeft een VAO aangevraagd om moties in te kunnen dienen.